

RISCOS GLOBALS I
MORTALITAT ASSOCIADA,
AL MASSÍS DEL MONTSENY

MARTÍ BOADA I JUNCÀ

AGRAÏMENTS

Al Dr. David Saurí per les propostes metodològiques, a Carme Puchol per la lectura crítica, als jutges de pau de Fogars de Montclús, Segimon Costa –actual– i Joan Rovira –anterior–; de Sant Celoni, Raimon Puchol; de Gualba, Josep Clopés; d'Arbúcies, Joan Iglèsias; als metges de l'Hospital de Sant Celoni, Dr. Deulofeu i Dra. Teresa Romanillos; de l'Hospital de Granollers, Dr. Vives i Dr. Queralt; a la farmacèutica titular, Dra. Rosa Eritja; al president de la Creu Roja de Sant Celoni, Josep Quitet; al guarda de parc Pere Clopés, al senyor Jaume Salichs de Gualba, a tots ells per la seva col·laboració en alguna fase de la prospectiva del treball.

INTRODUCCIÓ

El treball forma part d'una proposta de recerca més àmplia en relació amb el massís del Montseny. L'anàlisi intenta obtenir informació sobre les tendències dels riscos globals, amb resultat de mort, des de l'any 1945 al 1995.

Hem avaluat el risc consumat, amb resultat final de mort. La recerca de les fases intermèdies de risc, en totes les variables d'accidentabilitat i d'insalubritat, tot i el seu interès, depassa els objectius del treball present.

MATERIALS I MÈTODES

El marc metodològic intenta definir bé el problema, avaluant les causes dels riscos mitjançant les anàlisis factorials i els costos en forma de vides humanes. Hi ha hagut unes certes dificultats a definir una taxonomia diàfana sobre la qüestió. Deixem per a més endavant les interessants propostes d'Slovic sobre els paradigmes psicològics, socials i culturals en la percepció del risc, aplicat a la regió montsenyenca.

El treball de camp ha consistit en un buidatge dels llibres de registre de defuncions dels respectius municipis estudiats, seguit d'un mínim de tres reunions amb el jutge i alguns experts o savis locals. La prospecció ha topat amb dificultats a l'hora de documentar bé les causes dels *èxits*, car el registre en aquest sentit és molt irregular, depenent del jutge de torn, del metge o del secretari del jutjat, i també pel que fa a la descripció de la causa, ja que en alguns casos el registre en aquesta casella està en blanc, i en d'altres, bastant nombrosos, descriu un tipus de traumatisme i no el relaciona amb cap causa. Una altra

dificultat significativa ha estat l'absència del registre d'accidents amb resultat final de mort immediata produïts a la muntanya, ja que no estan registrats en el municipi on s'ha produït, per trasllat, sembla que majoritàriament, al domicili o tanatori de l'indret d'origen del finat.

Tampoc no s'ha pogut documentar aquella fracció, sens dubte important, de finats que han estat traslladats cap al centre hospitalari, morts durant el desplaçament o al mateix centre, de manera immediata o bé al cap d'un temps. El recorregut sanitari habitual estableix el centre hospitalari de Sant Celoni com aquell de primera intervenció, essent de rang immediat el Centre Hospitalari Comarcal de Granollers, i si la gravetat ho requereix el trasllat pot arribar a qualsevol dels grans hospitals de Barcelona, Girona, Vic i altres ciutats.

POBLACIÓ ESTUDIADA

El treball s'ha realitzat a la regió del massís del Montseny, i s'ha centrat en 5 dels 23 municipis que s'hi escampen: St. Esteve de Palautordera, Fogars de Montclús, Sant Celoni, Gualba i Arbúcies.

<i>Municipi</i>	<i>Superfície Km²</i>	<i>Població 1992</i>	<i>Densitat Km²</i>	<i>Nivell de renda 1993</i>
St. Esteve de Palautordera	10,73	1.194	111,28	9
Fogars de Montclús	40,15	247	6,15	7
Sant Celoni	65,42	11.975	183,05	8
Gualba	23,24	649	27,93	8
Arbúcies	86,94	4.624	53,19	8

Segons fonts del Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona, l'activitat econòmica principal de la població activa de la regió montsenyenca és la compresa dins el sector serveis (el 39,3 % el 1991). Als municipis més basals hi ha una forta implantació del sector industrial, que en el conjunt de la regió representa aproximadament el 38 % de la població activa. El municipi de Fogars es pot considerar bipolar, amb un pes relativament important del sector agro-silvopastoral (més del 20 %), amb un predomini però del sector serveis (més del 40 %). Arbúcies i Gualba es podrien considerar municipis industrials residencials, amb més del 50 % de la població dedicada al sector secundari. Sant Celoni exerceix un paper capitalí, amb una població activa repartida així: 2,42 % agrària, 56,35 % industrial, 10,00 % construcció i 31,23 % serveis. Sant Esteve de Palautordera es pot considerar un municipi «equilibrat», amb un pes semblant del secundari i el terciari (aproximadament el 35 % cada un).

La població total sedentària de la zona estudiada és de 17.689 habitants (any 1991). En el conjunt de la regió, el nombre de visitants l'any 1993 fou de 1.096.800 persones, desplaçades en un total de 400.292 vehicles durant els caps de setmana i els festius.

Durant els dies feiners, l'entrada de vehicles va ser de 420.556 unitats. D'aquest total, un 38 % correspon a moviments de vehicles dels habitants del massís i/o altres vehicles relacionats amb activitats productives de la zona, i el 62 % restant, als 520.000 visitants d'entre setmana. El total de visitants del massís va ser de 1.616.800 persones, xifra que representa aproximadament quaranta vegades la població sedentària del conjunt de tot el Montseny.

OBJECTIUS

Ens hem proposat estudiar com durant el període comprès entre l'any 1945 i el 1995, ha anat evolucionant la mortalitat per accident, en relació amb les transformacions socials que s'han produït. Es pot parlar de dos grans episodis temporals: del 1945 al 1969 i de 1970 al 1995. El primer es caracteritza per un massís amb unes activitats productives predominantment primàries, amb un reduït ús social extern, però progressiu tanmateix, i ensems inversament regressiu pel que fa al poblament local i a les activitats primàries. El segon període expressaria el gradual procés de metropolització, que portaria a un progressiu canvi d'ús del massís, acompanyat d'un seguit de mesures legislatives que conduiran a la declaració de Parc Natural el febrer de l'any 1978, a partir de la Llei del sòl; el mateix any, mitjançant el Programa Home i Biosfera (MAB) la Unesco el declararà Reserva de la Biosfera. Durant aquest episodi en curs, el massís passarà a complir una nova funció social, al servei de la societat metropolitana.

ANTECEDENTS

El 19 de setembre de l'any 1682 fonch enterrat en lo Cementiri de la Iglesia de la Costa del Bisbat de Barcelona lo cadaver del quondam Francesc Canyelles, fadrí major de la Casa de Canyelles, fill de Joan Canyelles i de Margarida que fou muller sua. Morí desgraciadament tallant un faig en Sant Marçal y aportarentlo de bella nit a casa de son pare, enviaren a cercar un barber per curarlo y no entenent lo mal tenia digué no tenia res sinó un poch de macadura per lo qual encara que jo hi devallí a la matinada y veurer lo estat en que estava per si havia de ministrarli sagraments y donar lo pesam a son pare y demás, quan lo vi tan alegre y la relació que lo barber havia fet segons que

m'ho digué son pare y oncle no hi tratí sinò que donés moltes gràcies a Deu el meu Senyor per haverlo deslliurat de una mort repentina y men torní a la rectoria y men aní a un enterro a Montseny y son pare y oncle se'n anaren a Sant Celoni y morí a la tarda sens que jo fos a temps ab los sacraments.

Poso esta nota perquè molts rectors successors escarmenten en mi miserable estos descuyts y floxedats que per a donar gràcies a nostre Senyor Deu si lo hagués instat a que se fos confesat ab majors peresa las haria donades y jo fora eixit de tan gran escrupul. Morí fent molts actes de contribució dient demanar perdó en particular a mí, el Vicari, y a quantes persones podia tenir agraviadas y a son pare que arribà tot just a temps de poderlo veure morir.

Llibre d'òbits del Rector de la Costa, Joan-Pau Feu de Codina.

Rev. La Vall.

Amb tota certesa la mortalitat accidental és tan antiga com la presència humana en el massís. L'accident del noi de Canyelles descriu la cruesa del risc laboral en els treballs forestals, en aquest cas de finals del segle disset, risc associat a la duresa i la inseguretat del treball a l'intempèrie i amb una tecnologia vetusta, alhora que unes condicions de seguretat laboral del tot absents i una nul·la sanitat. Aquesta crònica podria, en molts aspectes, ser vàlida quasi bé fins al primer episodi de l'estudi, cosa que constatem des de la pròpia experiència personal, car hem viscut en el nostre marc familiar la duresa de la laboralitat forestal al massís, de la qual la mort en representa una fracció reduïda, per sort. Entremig, una llarga filera d'accidents i malalties greus, ajudarien a explicar una esperança de vida l'any 1918, segons el doctor Ariet, de 38 anys per individu als municipis septentrionals del massís.

A més de l'accidentabilitat citada, la reduïda esperança de vida al massís respon a altres factors, que foren treballats en la seva tesi doctoral pel Dr. Joan Draper, llegida a Madrid l'any 1929, particularment dedicada a l'estudi de l'endèmia golloso i al cretinisme, que afectava un 21 % de la població total dels municipis montsenyencs estudiats. Les causes de l'etiologia estan lligades a diversos factors ambientals, com la contaminació orgànica de l'aigua de consum, la pobresa de iode i les males condicions de vida en general.

CONSERVACIÓ DEL MEDI I SALUT

Curiosament, en el mateix any del treball del Dr. Draper i coincidint episòdicament amb la signatura d'Alfons XIII, a Estocolm, del primer decret de

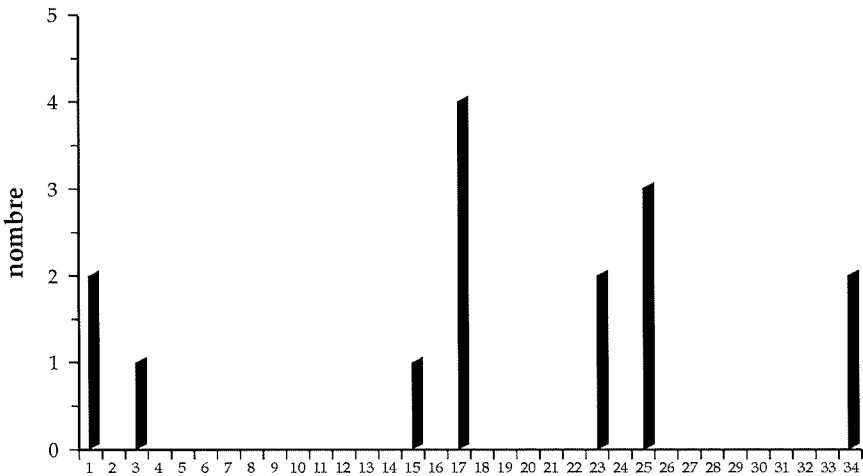
protecció del Montseny, amb la creació del Patronat de la Muntanya del Montseny, apareix el treball del Dr. Miquel Farreras: *El Montseny y su presente y su porvenir*, en què transcriu el Reial Decret, que comença així: «La Diputación provincial de Barcelona, celosa del cumplimiento de su deber protector, atenta a mejorar la riqueza de la provincia, y de modo especial a completar las obras que más directamente pueden contribuir a la salud pública, así como facilitar con la admiración de los esplendores de la naturaleza, las expansiones físicas, propulsoras del mayor bienestar moral y material de los pueblos, solicita que se le concedan las facultades necesarias para que la gran montaña del Montseny, verdadero pulmón de Barcelona, pueda quedar convertida en sugestivo parque provincial, una parte con fines exclusivamente sanitarios, en la que se atienda especialmente, y por las formas y medios más en armonía con los procedimientos científicos y prácticos, a la gran obra social, fundamento de la más sana moral humanitaria, a aliviar y mejorar las naturalezas débiles y a prevenir y fortalecer la virilidad física de la raza; en tanto que el resto de esa hermosa montaña, repoblada y dota de las vías de comunicación que faciliten su acceso y den mayor relieve a todas sus naturales bellezas, constituyan un gran centro de turismo».

Pel que es veu, el document legal precursor de la protecció del massís, al marge d'alguns singulars matisos propis del context històric, fonamenta la raó argumental de la protecció del massís en dos grans eixos. Ambdós completament vinculats: valors sanitaris o higiènics i valors naturals, elements indispensables per a l'equilibri d'una conurbació urbana emergent, en crisi ambiental creixent, en oposició, segons Draper, a una societat local amb unes condicions i uns hàbits de vida poc salubres, i un medi ambient de qualitat.

Causalitat

Municipi amb una mortalitat molt baixa, probablement lligada a l'escassetat de riscos tecnològics, viaris i naturals, i al fet que està situat a la part baixa del massís, amb escassa activitat muntanyenca. Destaca, com a causalitat més alta, l'asfíxia per immersió involuntària, lligada a unes bones condicions de bany de la Tordera al seu pas per Sant Esteve. Segueix la mort per suïcidi, immediatament destaca la caiguda en una zona de precipici denominada de can Recort.

MORTS (per accident): CAUSES
Municipi: St. Esteve de Palautordera (1945-1995)

Índex de les causes:

1. accident de trànsit	2	18. asfíxia per immersió (aiguats)	0
2. accident -atropellament-	0	19. asfíxia per incendi	0
3. accident de moto	1	20. asfíxia per aspiració de cos estrany	0
4. accident de bicicleta	0	21. cremats	0
5. accident d'avió	0	22. electrocució	0
6. accident d'ala delta	0	23. caigudes -precipici-	2
7. accident forestal /agrícola	0	24. suïcidi -precipitació-	0
8. accident laboral -construcció-	0	25. suïcidi -penjats-	3
9. accident laboral -construcció (toro)-	0	26. suïcidi -tòxic-	0
10. accident laboral -fàbrica /taller-	0	27. suïcidi -carbonització-	0
11. accident laboral -pedreres-	0	28. suïcidi -arma de foc-	0
12. accident laboral -planxista-	0	29. intoxicació alimentària	0
13. accident laboral -lampistes-	0	30. intoxicació -inhalació involuntària tòxica-	0
14. accident infantil	0	31. intoxicació -nefrosi-	0
15. accident domèstic	0	32. tifus	0
16. atropellament pel tren	0	33. assassinat	0
17. asfíxia per immersió	4	34. arma de foc	2

Fig. 1

Estat i sexe

Es donen tres grups d'edats. El grup d'onze a vint anys, amb casos de precipitació i ofegament. El predomini de mortalitat per sexes és masculí, en una proporció de 13/1.

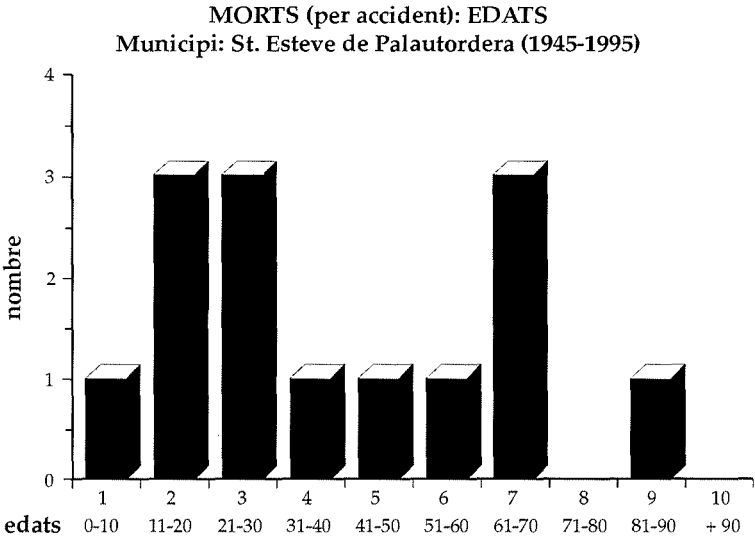

Fig. 2

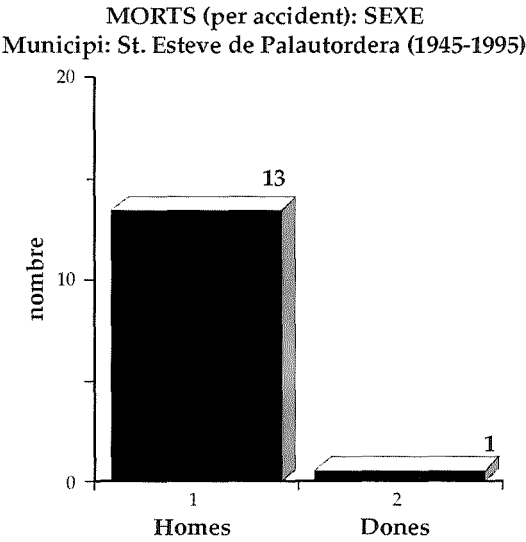

Fig. 3

Període

Durant el primer període (1945-1970), predominen els accidents de risc globalment natural: ofegament al riu i precipitació de barranc. En el segon hi ha una disminució en el nombre de morts, amb els primers accidents de motocicleta i un increment de suïcidis.

MORTS (per accident): PERÍODES
Municipi: St. Esteve de Palautordera (1945-1995)

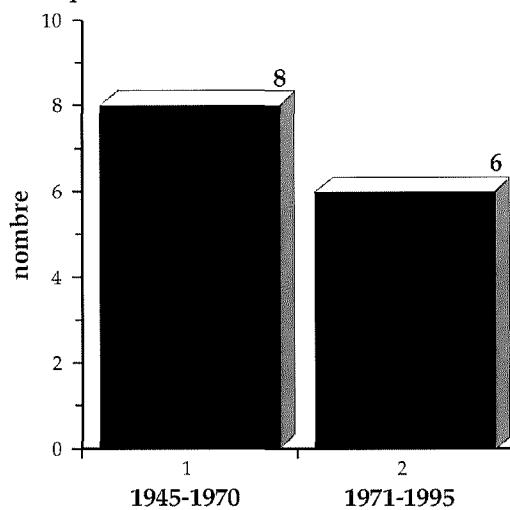
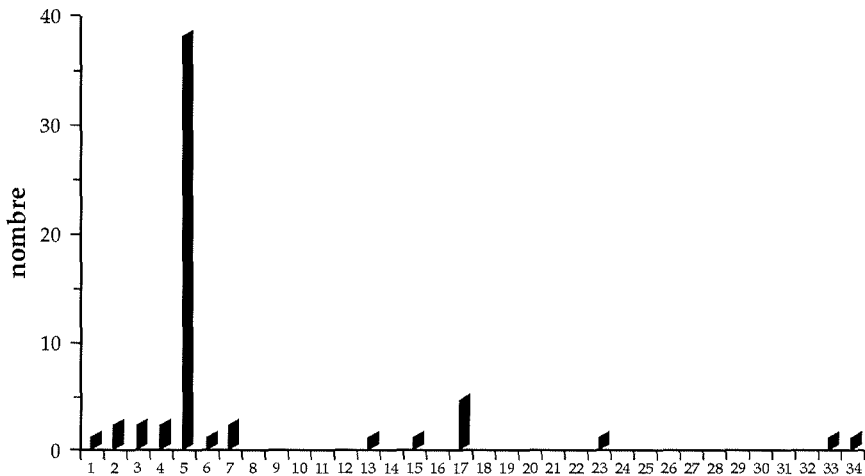

Fig. 4

Causalitat

Les característiques del municipi, li confereixen una notable singularitat: té una reduïda població sedentària (247 habitants) i una considerable extensió (40,15 km²), que s'estén des de la base del massís a la riera de Rifer, fins al cim més alt, el turó de l'Home. Amb tota probabilitat es tracta d'un dels municipis amb més elevada biodiversitat del país i el més freqüentat

MORTS (per accident): CAUSES
Municipi: Fogars de Montclús (1945-1995)

Índex de les causes:

1. accident de trànsit	1	18. asfíxia per immersió (aiguats)	0
2. accident -atropellament-	2	19. asfíxia per incendi	0
3. accident de moto	2	20. asfíxia per aspiració de cos estrany	0
4. accident de bicicleta	2	21. cremats	0
5. accident d'avió	33	22. electrocució	0
6. accident d'ala delta	1	23. caigudes -precipici-	1
7. accident forestal/agrícola	2	24. suïcidi -precipitació-	0
8. accident laboral -construcció-	0	25. suïcidi -penjats-	0
9. accident laboral -construcció (toro)-	0	26. suïcidi -tòxic-	0
10. accident laboral -fàbrica/taller-	0	27. suïcidi -carbonització-	0
11. accident laboral -pedreres-	0	28. suïcidi -arma de foc-	0
12. accident laboral -planxista-	0	29. intoxicació alimentària	0
13. accident laboral -lampistes-	1	30. intoxicació -inhalació involuntària tòxica-	0
14. accident infantil	0	31. intoxicació -nefrosi-	0
15. accident domèstic	1	32. tifus	0
16. atropellament pel tren	0	33. assassinats	1
17. asfíxia per immersió	4	34. arma de foc	1

Fig. 5

del massís, particularment la vall de Santa Fe i el turó de l'Home. Per contra, és el menys dotat d'infraestructures de tota mena, de les quals no s'escapen les d'assistència o de recepció d'accidentats, raó que explicarà «la desaparició» d'*exitus* en el terme, que en produir-se han estat traslladats a algun centre hospitalari o a algun tanatori proper al domicili de la família de la víctima.

L'accidentalitat més alta es produeix com a conseqüència d'un accident d'aviació al cim del turó de l'Home; a molta distància, l'asfíxia per immersió, per caigudes en llur majoria a la riera de Santa Fe, com a conseqüència de relliscada per una alga aquàtica instal·lada damunt les pedres.

Edat i sexe

No hem pogut documentar ni l'edat ni el sexe dels accidentats en l'avió, la qual cosa condiciona els resultats, que mostren el pic més alt de la columna de zero a deu anys, com a conseqüència d'accidents infantils, alguns d'ells escolars visitadors de la zona, en activitats lúdiques o d'educació ambiental.

El sexe predominant és el masculí, en una proporció aproximada del 70 %.

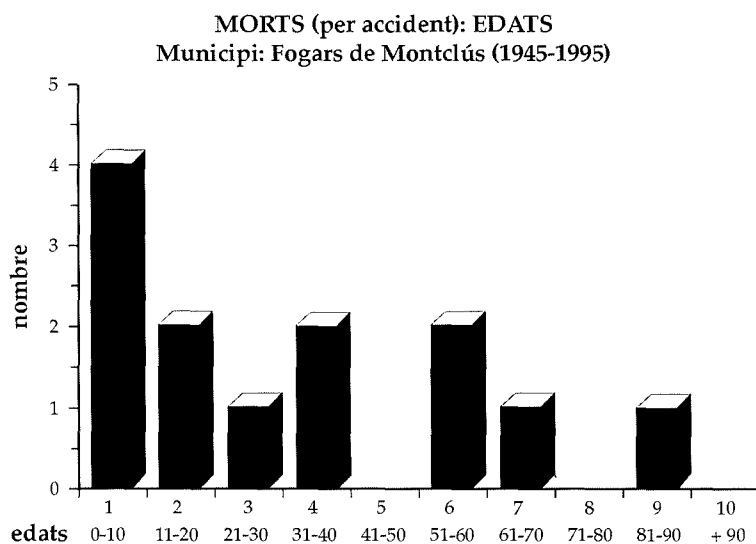

Fig. 6

MORTS (per accident): SEXE
Municipi: Fogars de Montclús (1945-1995)

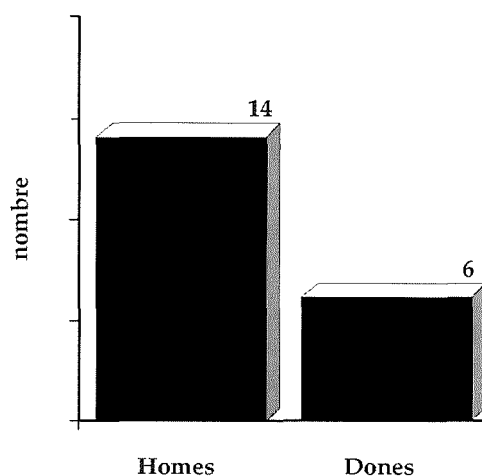

Fig. 7

Període

La mortalitat més alta es produeix durant el primer període (1945-1970), si bé s'ha de considerar que ha augmentat de manera espectacular per l'accident d'aviació de l'any 1959. Si es descompta aquest, s'observa que durant el segon període es produeixen el 65 % dels accidents considerats comuns.

MORTS (per accident): PERÍODES
Municipi: Fogars de Montclús (1945-1995)

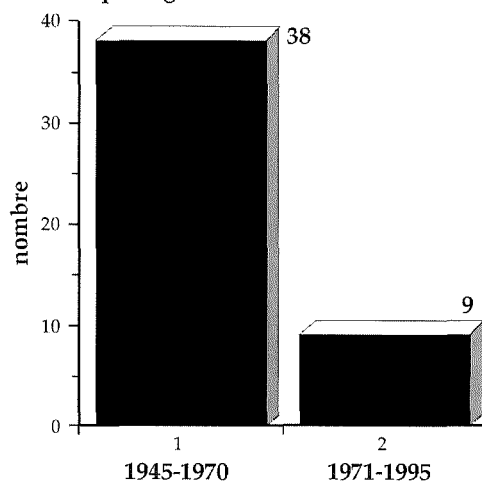
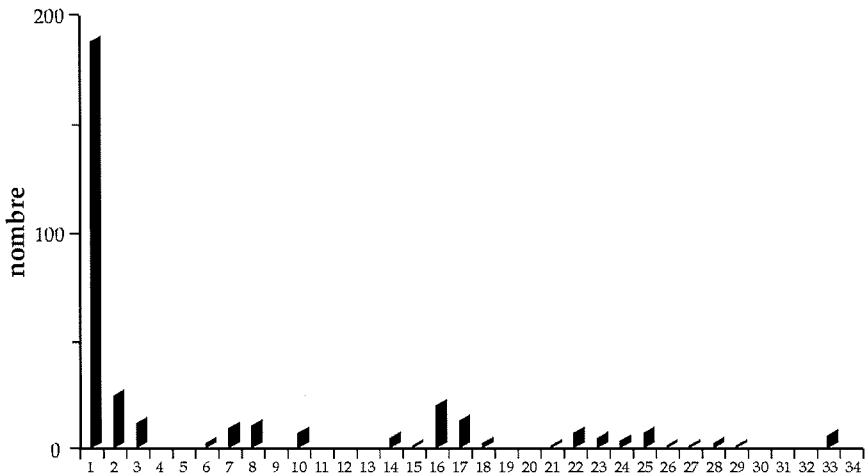

Fig. 8

Causalitat

És el municipi amb la mortalitat més alta. Però convé considerar que la mostra pot sofrir un cert desviament en tres direccions: una, que en disposar de l'únic centre hospitalari de la zona hi convergeixen accidentats procedents de diferents municipis; una altra, que pel seu terme hi passa l'autopista A-7, amb un tram d'accidentalitat alta; i, finalment, també hi passa la línia ferroviària Barcelona-Cervera, raons que ens han semblat d'un gran interès per a la mostra global.

MORTS (per accident): CAUSES Municipi: Sant Celoni (1945-1995)

Índex de les causes:

1. accident de trànsit	189	18. asfíxia per immersió (aiguats)	2
2. accident -atropellament-	21	19. asfíxia per incendi	0
3. accident de moto	10	20. asfíxia per aspiració de cos estrany	0
4. accident de bicicleta	0	21. cremats	1
5. accident d'avió	0	22. electrocució	6
6. accident d'ala delta	2	23. caigudes -precipici-	4
7. accident forestal /agrícola	8	24. suïcidi -precipitació-	3
8. accident laboral -construcció-	9	25. suïcidi -penjats-	6
9. accident laboral -construcció (toro)-	0	26. suïcidi -tòxic-	1
10. accident laboral -fàbrica /taller-	6	27. suïcidi -carbonització-	1
11. accident laboral -pedreres-	0	28. suïcidi -arma de foc-	2
12. accident laboral -planxista-	0	29. intoxicació alimentària	1
13. accident laboral -lampistes-	0	30. intoxicació -inhalació involuntària tòxica-	0
14. accident infantil	4	31. intoxicació -nefrosi-	0
15. accident domèstic	1	32. tifus	0
16. atropellament pel tren	17	33. assassinats	5
17. asfíxia per immersió	11	34. arma de foc	0

Fig. 9

L'accidentalitat més alta i de manera molt destacada, és la de trànsit i atropellaments, seguida del tren, l'asfíxia per immersió i els accidents en el sector de la construcció, especialment la caiguda de la bastida.

Edat i sexe

La columna d'edat més alta és la del període comprès entre els 21-30 anys, lligada especialment als accidents de trànsit. La resta de la mostra expressa una marcada heterogeneïtat causal.

Aproximadament, el 74 % dels decessos són masculins.

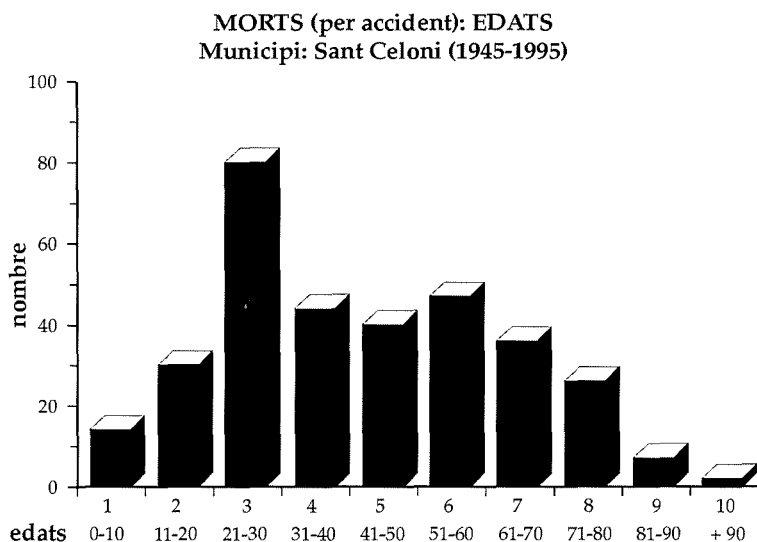

Fig. 10

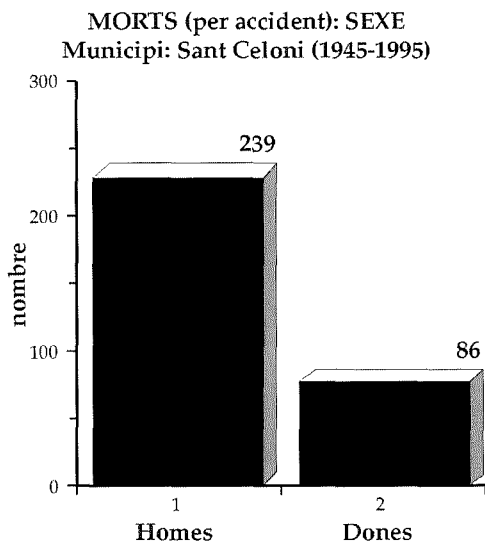

Fig. 11

Període

El període més cruent és el segon (1971-1995), amb un 75 % dels casos, també clarament associat als accidents de trànsit, incrementat per l'engruiximent sostingut del parc mòbil, l'augment progressiu de la velocitat mitjana i la construcció de l'autopista durant aquest període.

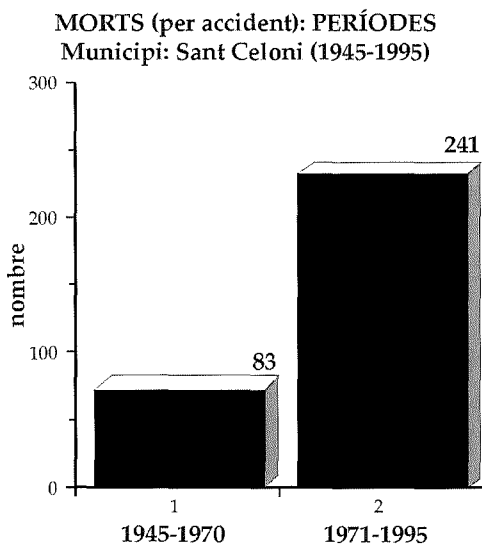
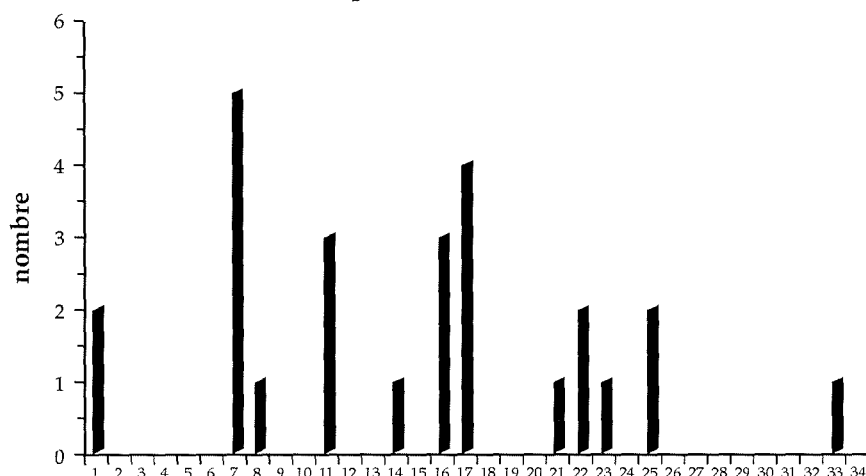

Fig. 12

Causalitat

Del total dels 26 casos, se n'han documentat dotze, essent la causa més elevada la d'origen agrícola i forestal. Destaquen els accidents de tractor en les primeres fases de la seva implantació, és a dir, el pas del matxo al tractor. Apareix per primera vegada, i de manera significativa, l'accidentalitat a les pedreres, particularment durant el primer període, sembla que lligat a les escasses mesures de seguretat que es donaven en aquest tipus de treball.

MORTS (per accident): CAUSES Municipi: Gualba (1945-1995)

Índex de les causes:

1. accident de trànsit	2	18. asfíxia per immersió (aiguats)	0
2. accident -atropellament-	0	19. asfíxia per incendi	0
3. accident de moto	0	20. asfíxia per aspiració de cos estrany	0
4. accident de bicicleta	0	21. cremats	1
5. accident d'avió	0	22. electrocució	2
6. accident d'ala delta	0	23. caigudes -precipici-	1
7. accident forestal/agricola	5	24. suïcidi -precipitació-	0
8. accident laboral -construcció-	1	25. suïcidi -penjats-	2
9. accident laboral -construcció (toro)-	0	26. suïcidi -tòxic-	0
10. accident laboral -fàbrica/taller-	0	27. suïcidi -carbonització-	0
11. accident laboral -pedreres-	3	28. suïcidi -arma de foc-	0
12. accident laboral -planxista-	0	29. intoxicació alimentària	0
13. accident laboral -lampistes-	0	30. intoxicació -inhalació involuntària tòxica-	0
14. accident infantil	1	31. intoxicació -nefrosi-	0
15. accident domèstic	0	32. tifus	0
16. atropellament pel tren	3	33. assassinats	1
17. asfíxia per immersió	4	34. arma de foc	0

Fig. 13

Edat i sexe

Es destaca el grup d'edat de 51-60 anys per accidents a les pedreres, electrocució i accident agrícola, seguit a distància pel grup de 61-70 anys, amb predomini d'accident agrícola.

El 80 % dels morts s'ha donat en homes.

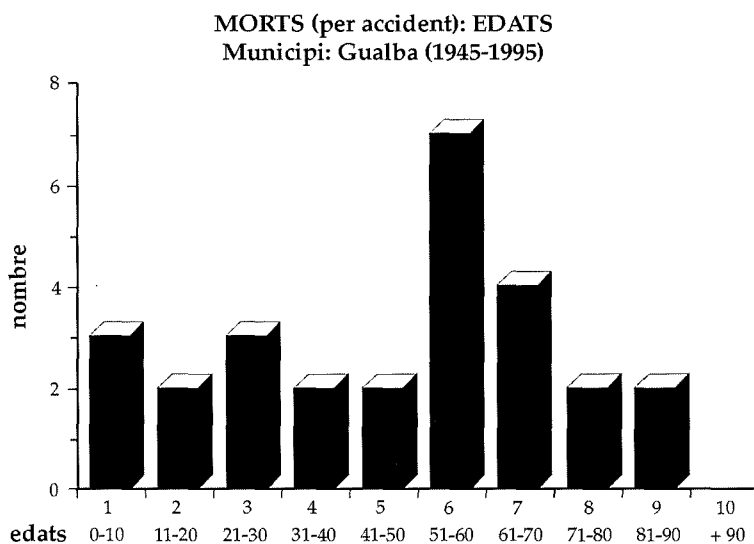

Fig. 14

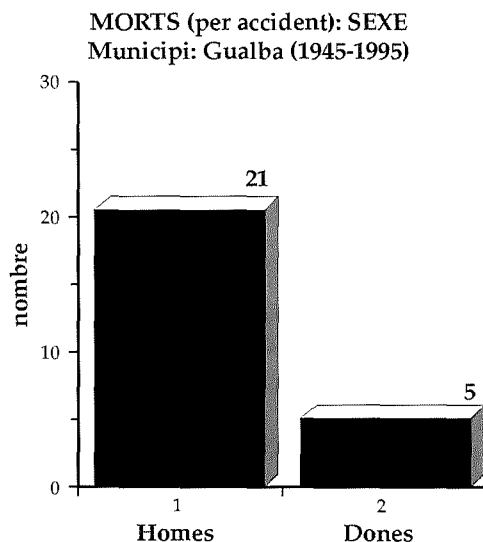

Fig. 15

Període

L'etapa de més accidents ha estat el primer període (1945-1970), amb un 69 %.

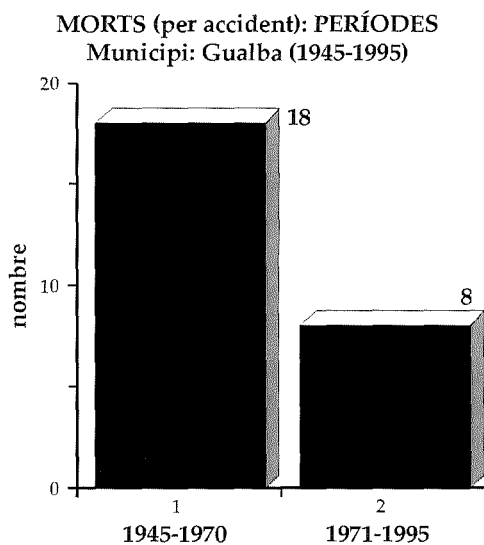
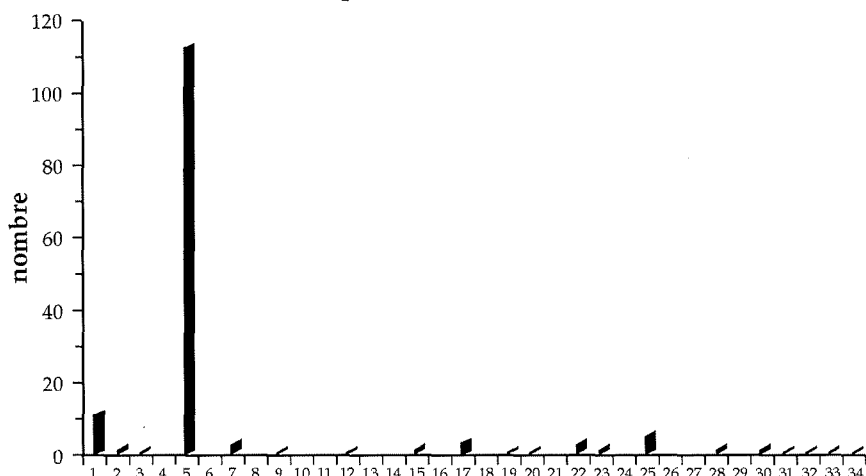

Fig. 16

Causalitat

Hi ha hagut un total de 164 decessos per 21 causes, esdevenint la mortalitat més alta per municipi a causa de l'accident d'aviació de l'any 1970, amb 112 víctimes, que representa quasi bé dues terceres parts de la mortalitat global. Segueixen, a molta distància, els accidents de trànsit, i a continuació la mort per suïcidi. Hem trobat a faltar alguns accidents que recordem de memòria, però que som incapaços de documentar amb rigor, produïts en aquest terme, particularment a la zona de major risc muntanyenc del massís, les Agudes-Castellet.

MORTS (per accident): CAUSES Municipi: Arbúcies (1945-1995)

Índex de les causes:

1. accident de trànsit	11	18. asfíxia per immersió (aiguats)	0
2. accident -atropellament-	2	19. asfíxia per incendi	1
3. accident de moto	1	20. asfíxia per aspiració de cos estrany	1
4. accident de bicicleta	0	21. cremats	0
5. accident d'avió	112	22. electrocució	4
6. accident d'ala delta	0	23. caigudes -precipici-	2
7. accident forestal/agrícola	4	24. suïcidi -precipitació-	0
8. accident laboral -construcció-	0	25. suïcidi -penjats-	7
9. accident laboral -construcció (toro)-	1	26. suïcidi -tòxic-	0
10. accident laboral -fàbrica/taller-	0	27. suïcidi -carbonització-	0
11. accident laboral -pedreres-	0	28. suïcidi -arma de foc-	2
12. accident laboral -planxista-	1	29. intoxicació alimentària	0
13. accident laboral -lampistes-	0	30. intoxicació -inhalació involuntària tòxica-	2
14. accident infantil	0	31. intoxicació -nefrosi-	1
15. accident domèstic	2	32. tífus	1
16. atropellament pel tren	0	33. assassinat	1
17. asfíxia per immersió	5	34. arma de foc	1

Fig. 17

Edat i sexe

No hem documentat l'edat ni el sexe dels accidentats de l'avió. La mostra estudiada, doncs, la formen la resta d'accidents documentats. La xifra més alta es troba en el grup de 61 a 70 anys, per accident de trànsit, seguit per suïcidi i accident agrícola.

Per sexes, el 86 % dels morts són homes.

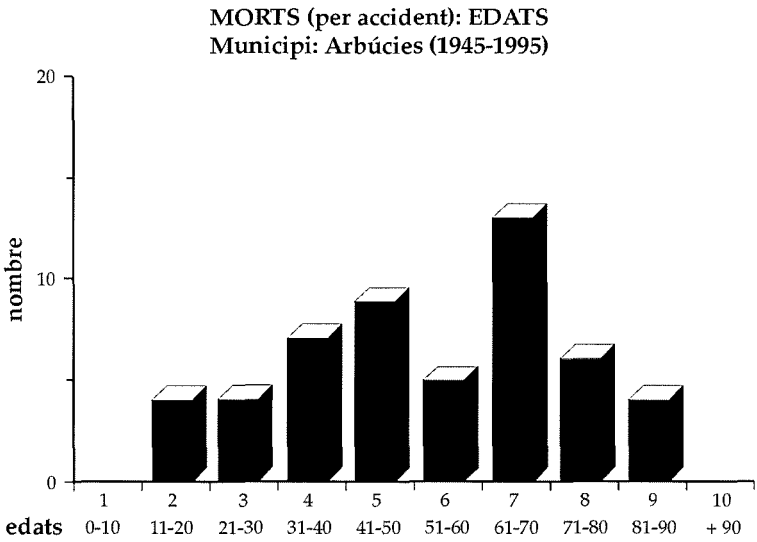

Fig. 18

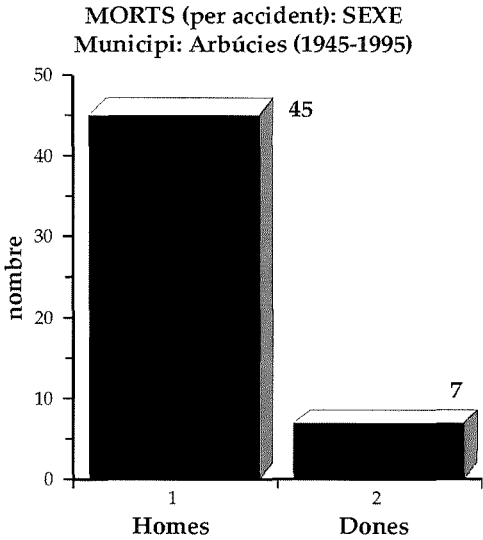

Fig. 19

Període

L'etapa més cruenta ha estat el primer període (1945-1970), la causa principal, l'accident d'aviació. De no ser per aquest, l'etapa referida representaria el 30 % de l'accidentabilitat total del municipi.

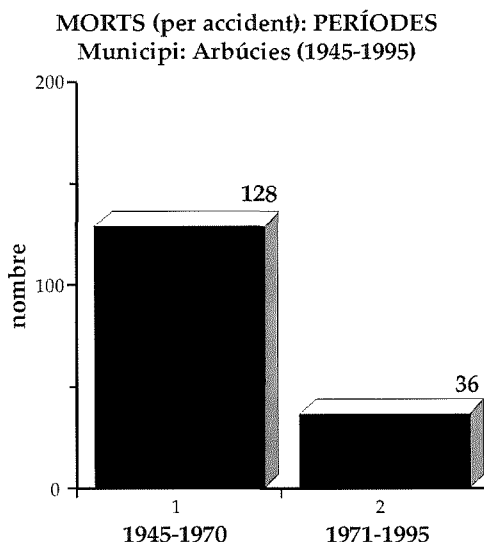

Fig. 20

CONCLUSIONS

Hi ha una causalitat heterogènia en funció de cada municipi, de la ubicació geogràfica i dels factors de risc natural, tecnològic o global, i fins es pot parlar, encara que luctuosament, d'una certa especialització.

A partir del segon període es produeix un descens generalitzat de l'accidentalitat forestal i agrícola, probablement relacionat amb l'elevat descens de l'activitat d'ambdós sectors durant els dos darrers decennis i amb l'increment de millores tecnològiques del sector.

Hi ha un descens també d'accidentalitat, fins es pot dir que s'extingeix, a les pedreres, amb tota probabilitat lligat a la millora de la laboralitat del sector, amb la consegüent presa de mesures de seguretat.

Descens dels accidents en la construcció, també a partir del segon període. Tot i mantenir encara nivells greus.

Els municipis de l'alt Montseny, Fogars i Arbúcies, presenten la major accidentalitat d'aviació del país.

Augment constant de l'accidentalitat lligada al trànsit rodat: automòbil, autocar, moto, atropellaments.

Augment dels accidents de muntanya, lligats als nous usos lúdics.

Manca de manera generalitzada una avaluació del risc global i les propostes de gestió posterior d'aquest.

BIBLIOGRAFIA

- ARIET BARBERIS, ANTONI, *Topografia mèdica de Viladrau (Montserrat)*, València, 1913, 218 pàg.
- BOADA, Martí i ROSELL, Carme, *Bibliografia del Montseny*, Aixà, revista anual de la Gabella, Museu etnològic del Montseny, 1990, 125 pàg.
- DOUGLAS, Mary, *Risk as a Forensic Resource*, Daedalus VI, 1990, 1-16 pàg.
- DRAPER ALFARAS, Juan, *Contribución al estudio del bocio. El bocio en el Montseny*, Barcelona, 1929, 36 pàg.
- FARRERAS, Dr. Miguel, *El Montseny. Monografía de esta montaña*, Barcelona, 1929, 137 pàg.
- FREUDENBURG, William R., *Heuristics, Biases, and the Not-So-General Publics: Expertise and Error in the Assessment of Risks*. 229-249 pàg.
- FUNTOWICZ, S, i RAVETZ, J. R., *Epistemología. Ciencia con la gente*, Cap. 1: «Riesgo global, incertidumbre e ignorancia», Buenos Aires, Centro Editor de América Latina, 1993, 11-42 pàg.
- KATES, Robert W., *Hazard Assessment: Art, Science, and Ideology*. Boulder, Colorado, Westviw, 1985, 251-263 pàg.
- J. LOWI, Theodore, *Risks and Rights in the History of American Governments*, 17 pàg.
- LLOBET, Salvador, *El medio y la vida en el Montseny. Estudio geográfico*, Barcelona, 1945, 513 pàg.
- O'RIARDAN, T. i RAYNER, S., *Chasing a Specter. Risk Management for Global Environmental Change*. R. Karperson et al. (eds.): Understanding global environmental change. Worcester, Mass.: Clark University, 1989, 45-59 pàg.
- OTWAY, Harry, i WYNNE, Brian, *Risk Communication: Paradigm and Paradox. Risk Analysis*, Vol. 9, núm. 2, 1989, 141-144 pàg.
- SPN, *El Montseny i el futur*. Debat sobre ordenació del parc natural del Montseny. Diputació de Barcelona, 1994.
- SLOVIC, Paul, *Perception of Risk: Reflections on the Psychometric Paradigm*. S. Krimsky and D. Golding (eds.): Social Theories of Risk. Westport, Conn., Praeger, 118-151 pàg.
- STARR, Chauncey, *Social Benefit versus Technological Risk*, Science, vol. 165, 1969, 1.232-1.238 pàg.